

ОРФ-ПЕДАГОГІКА: інтеграція музичного мистецтва з іншими навчальними дисциплінами

Юлія ЯКИМЕНКО, асистентка кафедри мистецьких дисциплін дошкільної та початкової освіти, Вінницький ДПУ імені Михайла Коцюбинського

Роль музики у формуванні дитини переоцінити неможливо. Науково доведено, що слухання і виконання музичних творів сприяє розвитку творчого і просторового мислення, виробляє уміння розпізнавати інформаційне й емоційне навантаження звуків, заспокоює та дисциплінує. Авторка статті переконливо доводить: зробити музикування складовою частиною інтегрованих уроків нескладно, якщо скористатися здобутками Орф-педагогіки.

Система сучасної освіти має на меті формування інтелектуально розвиненої особистості з цілісним уявленням про навколишній світ як єдину систему. Зрозуміти єдність природних явищ і процесів учням допомагають міжпредметні зв'язки. Формуванню системного мислення, позитивного емоційного ставлення до пізнання, пробудженню уяви, міцному засвоєнню знань сприяють інтегровані уроки. На них учні активно залучаються до пошукової та дослідницької діяльності, краще і глибше усвідомлюють закони всесвіту, своє місце та роль у ньому.

Позитивній динаміці інтелектуального розвитку учнів сприяє використання нетрадиційних педагогічних технологій. До них належить, зокрема, **Орф-педагогіка** — система музичного виховання, розроблена австрійським педагогом і композитором Карлом Орфом, яка передбачає навчання через мистецтво і творчість, базується на синтезі різних видів мистецтв, єдності і взаємодії музики, слова й руху.

Головне правило Орф-педагогіки — **навчання в дії**. У її концепції навчальний матеріал подається за такими **принципами**:

- від практики до теорії,
- від простого до складного,
- від цілого до деталі,
- від спонтанності до структури,
- від довільного до контрольованого волею,
- від центру до периферії,
- від великої моторики до дрібної.

У системі музичного виховання Карла Орфа використовують **елементарні музичні інструменти** з чистим, не фальшивим звучанням, на яких легко може заграли будь-яка дитина, навіть без навичок музикування. Імпровізація на таких інструментах створює неповторну атмосферу успіху, в якій діти легко й охоче розкривають свої здібності.

Елементарні Орф-інструменти (див. мал. 1)

Шумова перкусія

1. барабани
2. кастаньети
3. тріскачки
4. маракаси
5. шейкери
6. бубни
7. клавеси

(ритмічні палички)

Мелодійна перкусія

8. ксилофони
9. металофони
10. гlockеншпілі
11. глюкофони
12. дзвіночки
13. чайм-бари
14. бумвокерси

(пластикові трубки)

Простір Орф-педагогіки — вільний і безоцінний. Тут важливий кожен прояв творчості, й “усе може бути всім” — можна малювати звуки і танцювати малюнки, озвучувати вірші музичними інструментами й учитися слухати тишу.

На Орф-заняттях діти працюють з фольклором своєї та інших країн, класичною музикою, творами образотворчого мистецтва, взаємодіють з різними за фактурою і призначенням предметами, досліджують їхні звуки, рухи, вивчають можливості власного голосу й тіла. Тут заохочуються імпровізація і синтез різних художніх технік.

Мал. 1. Елементарні Орф-інструменти

Завдяки таким особливостям Орф-педагогіки вправи, характерні для уроків музичного мистецтва, легко інтегрувати в уроки з інших дисциплін. Наведемо декілька зразків такої інтеграції.

ОБРАЗОТВОРЧЕ МИСТЕЦТВО

Малювання музики

Прийом малювання під музику досить поширений для творення художніх образів. Проте варто пам'ятати: на папері можна відобразити і сам звук. Який вигляд може мати намальований звук удару барабана? Чи шурхіт шейкера або маракаса? А довгий, протяжний звук флейти або дзвоника? Будь-який звук чи рух мелодії учні здатні відтворити графічно за допомогою ліній, крапок, спіралей, хвиль тощо. У такий спосіб можна створювати спонтанні картини до певного музичного твору.

Для подібних практик педагог має дібрати яскравий і контрастний музичний матеріал, де добре відчувається рух мелодії, динамічні відтінки, де є контраст у темпах чи регістрах. Послуговуючись принципами викладання Орф-матеріалу, починати варто з малювання окремих звуків, а потім переходити до створення картин, що ілюструють фрагменти мелодій або цілісні твори.

Дитячий малюнок восковою крейдою в техніці спонтанного малювання, виконаний під час слухання п'єси А. Деліба "Полька піцикато"

Спільна музична картина

Така робота може бути колективною. На підлозі розгортають велике паперове полотно (аркуші

ватману, зворотний бік рулону шпалер тощо), кожна дитина обирає собі місце на ньому і створює довільний малюнок за допомогою пастельної або воскової крейди (вона зручніша у використанні, ніж олівці чи фломастери).

Коли закінчиться музичний твір, під звучання якого діти малювали, вони обговорюють результати (де чий малюнок, на що малюнки схожі). Наступне завдання — побачити у чужому малюнку деталі, які можна змінити, і спробувати перетворити його на якийсь образ, зафарбовуючи фрагменти чи з'єднуючи їх між собою.

На завершення варто спробувати об'єднати окремі фрагменти у єдине ціле, у спільну картину. Така техніка має арт-терапевтичну дію і допомагає створити дружню, доброзичливу атмосферу в колективі.

Озвучення художнього полотна

Наступним кроком може стати зворотна форма роботи з творами образотворчого мистецтва — "озвучення" картини за допомогою музичних інструментів. Для прикладу візьмемо відому картину Вінсента ван Гога "Зоряна ніч".

Орієнтовний зміст завдання

— Придивіться уважно до деталей картини і спробуйте уявити собі, які звуки їх супроводжують.

— Звучання яких інструментів асоціюється у вас із зірками? (Трикутника, дзвіночка, гlockеншпіля.)

— Як може звучати місяць на небі? Можливо, висхідними і нисхідними трелями металофона? Або чистими холодними звуками ксилофона? Зіграйте й оберіть найкращий варіант.

УВАГА! ЗМІНЮЄТЬСЯ ФОРМАТ ЖУРНАЛУ!

З наступного, 2021 року, фаховий часопис

“Учитель початкової школи” виходитиме в електронному вигляді.

У перехідний період — з березня 2020 року — ви отримуватимете спарені номери з двох частин:

- перша (с. 1–48) — у друкованому вигляді;
- друга (с. 49–96) — в електронному.

Графік виходу видання у 2020 році

Випуск	Місяць виходу
№ 3–4	березень
№ 5–6	травень
№ 7–8	липень
№ 9–10	вересень
№ 11–12	листопад

Детальніше про електронну версію журналу — у березневому випуску:

- особливості роботи сайту upsh.com.ua
- отримання коду доступу до електронної версії
- порядок використання матеріалів сайту
- е-додатки до статей
- акційна передплата

Будьте завжди у курсі педагогічних новинок — читайте журнал “Учитель початкової школи”